

Vizitka pre

Pripravili: Dimenzie
Foto: Dimenzie

Európska asociácia sudcov (EAS) na svojom rokovaní v Istanbule 4. septembra 2011 jednohlasne schválila rezolúciu o súlade noviel zákonov a navrhovaných noviel zákonov, ktoré sa týkajú právnej úpravy postavenia sudcov v Slovenskej republike, s medzinárodnými štandardami o sudcovskej nezávislosti. O jej obsahu hovoríme s JUDr. Danou Bystrianskou, prezidentkou Združenia sudcov Slovenska, ktoré je riadnym členom Európskej asociácie sudcov.

■ **Pani Bystrianská, Združenie sudcov Slovenska (ZSS) ešte koncom februára 2011 požiadalo Európsku asociáciu sudcov o posúdenie súčasného vývoja legislatívy a vládnych návrhov noviel, ktoré pripravuje a predkladá Lucia Žitňanská, ministerka spravodlivosti. Vaše združenie dlhodobo upozorňuje odbornú verejnosť i politikov, že legislatívne návrhy a opatrenia ministerky spravodlivosti ohrozujú nezávislosť súdnej moci na Slovensku. Aký je názor EAS na vašu žiadosť?**

Európska asociácia sudcov sa skontaktovala s príslušnými orgánmi Slovenskej republiky. Ministerka spravodlivosti jej poskytla vysvetlenie, v ktorom argumentuje, že uvedené novely zákonov sú nevyhnutné k tomu, aby sa obnovila dôvera

REZOLÚCIA EURÓPSKEJ ASOCIÁCIE SUDCOV KRITIZUJE OBMEDZOVANIE NEZÁVISLOSTI SÚDNEJ MOCI A NEPRIMERANÝ VPLYV POLITICKEJ MOCI NA SLOVENSKÚ JUSTÍCIU.

Radičovej vládu

verejnosti v súdnu moc a zvýšila jej kontrola a transparentnosť.

Európska asociácia sudcov analyzovala zmeny právnych predpisov, ktoré už nadobudli účinnosť, ako aj ďalšie vládou navrhované zmeny, ktoré sa týkajú výberu, menovania a kariérneho postupu sudcov, zloženia súdnej rady, disciplinárnych konaní a neoprávnenej kritiky súdnej moci.

V tejto súvislosti vo svojej rezolúcii pripomína, že európske inštitúcie vytvorili základné pravidlá za účelom ochrany nezávislosti a nestrannosti súdnej moci a poukazuje na nutnosť rešpektovať niekoľko medzinárodných odporúčaní a štandardov, ktorých cieľom je posilňovať a nie obmedzovať nezávislosť súdnej moci. Ide napríklad o odporúčanie CM/Rec (2010) 12 Výboru ministrov členským štátom o sudcoch (nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť) a stanoviská Konzultatívnej rady európskych sudcov (CCJE): o štandardoch týkajúcich sa nezávislosti súdnej moci a nepreložitelnosti sudcov, o princípoch a pravidlách ovládajúcich profesionálne správanie sudcov, najmä etiku, nezlučiteľné správanie a nestrannosť, o „Súdnej rade v službách spoločnosti“. Dôležité sú aj ostatné medzinárodné dokumenty - Magna Charta sudcov, Európska charta o štatúte sudcov a rezolúcia Európskej asociácie súdnych rád o samospráve súdnej moci pod názvom Vyvážená nezávislosť a zodpovednosť (z roku 2008).

Európska asociácia sudcov zdôrazňuje, že tieto štandardy nemôžu byť chápané ako výhoda pre sudcov alebo ich korporatívne záujmy,

ale ako hlavné prostriedky na zabezpečenie nevyhnutnej nezávislosti súdnej moci v demokratickej spoločnosti.

Súčasne a opätovne podčiarkuje, že nezávislosť musí sprevádzať zodpovednosť. Avšak žiadna z ostatných moci v štáte sa nemôže pod zámkou zodpovednosti usilovať o získanie neprimeraného vplyvu na súdnu moc. Transparentnosť konaní a riadne odôvodnenie súdnych rozhodnutí sú prostriedky, ktoré garantujú zvýšenie dôvery v súdnu moc.

■ **Venujeme sa teraz vážnym obavám, ktoré EAS vyjadrilo k predmetným novelám. Podľa rezolúcie vedú k zvýšeniu celkového vplyvu vlády na súdnu moc. Aký je názor EAS na súčasný výber, menovanie a kariérny postup sudcov? Väčšinu členov výberových komisií - 3 z 5 menuje minister spravodlivosti a iba dvoch sudcovia (jedného Súdna rada SR a jedného predsedu príslušného súdu)...**

„Je to veľká satisfakcia pre slovenských sudcov, pretože dáva za pravdu všetkým kritickým hlasom...“.

Rezolúcia Európskej asociácie sudcov konštatuje: „Napriek tomu, že konečné rozhodnutie o výbere kandidáta na menovanie (za sudcu) je v kompetencii súdnej rady, výberová komisia stále zohráva rozhodujúcu úlohu.“ To znamená, že relevantné ustanovenia medzinárodných dokumentov, ktoré

sa týkajú zloženia súdnej rady, sú rovnako aplikovateľné na tieto komisie. V tejto súvislosti je evidentné, že navrhované zmeny v zložení súdnej rady (výberovej komisie), ktorej polovicu členov menuje minister, je krok nesprávnym smerom a proti súčasným tendenciám všetkých medzinárodných štandardov. Európska asociácia sudcov odkazuje na § 18 a 42 Stanoviska CCJE No 10 (2007) a čl. 5 a 13 Magna Charta sudcov (základné princípy), podľa ktorých tieto rady majú pozostávať z podstatnej väčšiny sudcov, ktorí sú volení ich kolegami. Čl. 46 Odporúčania CM/Rec (2010) 12 tiež požaduje, aby najmenej polovica členov bola tvorená sudcami vybranými spomedzi kolegov.

■ **Veľmi diskutovanou otázkou sú disciplinárne konania. Právo podať návrh na začatie disciplinárnych konaní proti sudcom prešlo zo Súdnej rady SR výlučne na ministra spravodlivosti. Ako túto zmenu komentuje rezolúcia?**

Disciplinárne konania, lepšie povedané vedenie takýchto konaní nesmie niesť riziko zneužitia na vyvíjanie neprimeraného tlaku na sudcu, ktorého sa týka. Medzinárodné dokumenty preto ponechávajú súdom, respektíve iným nezávislým orgánom nielen právomoc rozhodovať v disciplinárnych konaniach, ale tiež presadzujú ustanovenie nezávislého orgánu, respektíve osoby, ktorá môže iniciovať takéto konania (čl. 69 Odporúčania CM/Rec (2010) 12 § 68, 69, 77, Stanovisko 3 CCJE (2002) a čl. 6 Magny Char-

ty sudcov). Prenesenie právomoci iniciovať konanie na člena vlády porušuje rovnováhu moci. Takéto opatrenie nemôže priniesť zvýšenie dôvery v súdnu moc a môže zvýšiť podozrenie z politického zásahu. Nevyhnutný je preto rýchly a spravodlivý proces pred disciplinárnym súdom.

■ Na Slovensku je v móde už niekoľko rokov nemiestne kritizovať sudcov a súdnu moc v médiách i zo strany predstaviteľov výkonnej a zákonodárnej moci. Ako rezolúcia komentuje kritizovanie súdnych rozhodnutí, špecifické komentáre, ktoré vyjadrujú nepodložené pochybnosti o správnosti súdnych rozhodnutí a urážlivé výroky predstaviteľov vlády a parlamentu na adresu sudcov a súdnej moci ako takej?

Zdržanie sa týchto praktík je najefektívnejším spôsobom, ako zvýšiť dôveru v súdnu moc. Európska asociácia sudcov pripomína čl. 18 Odporúčania CM/Rec (2010) 12, ktorý uvádza: „Pri komentovaní rozhodnutí sudcov sa výkonná a zákonodarná moc musia vyhnúť kritike, ktorá by podkopala nezávislosť a dôveru verejnosti v súdnictvo.“ Inak takáto kritika nielen formuje prostriedky na vytváranie nepríjemného nátlaku na predstaviteľov súdnej moci, ale môže podkopať dôveru a rešpekt, ktorí obyvatelia majú voči ich právnomu systému.

Európska asociácia sudcov napomína všetky sféry výkonnej moci, aby sa stránili všetkých nebezpečných prejavov, ktoré narušajú nezávislosť súdnej moci nepríjemnou kritikou súdnych rozhodnutí.

■ Existuje oblasť, ktorú Európska asociácia sudcov hodnotí pozitívne?

Áno, po podrobnom skúmaní vývoja na Slovensku počas dlhšieho obdobia zaznamenala pozitívny vývoj minimálne v oblasti inštitucionálneho rámca nezávislosti súdnej moci. Na druhej strane však upozorňuje príslušné štátne orgány Slovenskej republiky, aby zabezpečili svetovo uznávané štandardy nezávislosti súdnej moci, aby ich vždy dodržiavali a neprijímali žiadne opatrenia, ktoré by ich mohli kompromitovať. Európska asociácia sudcov je ochotná poskytnúť svoju pomoc pri hľadaní vyrovnaného spôsobu zvýšenia dôvery verejnosti v súdnu moc bez narušania jej nezávislosti.

■ Združenie sudcov Slovenska požadovalo aj preskúmanie oblasti plátov sudcov, benefícií a iných práv. Aká je odpoveď?

Európska asociácia sudcov upriamuje pozornosť na rezolúciu, ktorá sa týka odmeňovania sudcov a ktorá bola prijatá 16. mája 2009 na jej valnom zhromaždení v Krakove. V nej sa odvoláva na Odporúčanie (R) 94/12 Výboru ministrov Rady Európy o nezávislosti, efektívnosti a úlohe sudcov, najmä ustanovenie tretieho princípu (1) (b), podľa ktorého všetky štáty zabezpečia odmeňovanie sudcov zodpovedajúcej vážnosti ich profesie a zodpovedajúcej stupňu ich zodpovednosti.

Pripomína tiež ustanovenia Európskej charty o štatúte sudcov z roku 1998 kapitolu 6 čl. 6.1, ktoré stanovujú, že sudcovia vykonávajúci súdnu funkciu ako svoje profesionálne povolanie, sú oprávnení mať také garantované výšky odmeňovania, ktorá ich chráni pred tlakom namiereným na ovplyvňovanie ich rozhodnutí a všeobecne na ich správanie sa pri výkone ich funkcie, ktoré by oslabovalo nezávislosť a nestrannosť.

A pripomína tiež Stanovisko č. 1 (2001) Konzultatívnej rady európskych sudcov (CCJE), ktoré upriamuje pozornosť Výboru ministrov Rady Európy na štandardy týkajúce sa nezávislosti súdnej moci a nepreložiteľnosti sudcov. V ňom sa hovorí, že CCJE považuje za všeobecne dôležité (zvlášť vo vzťahu k novým demokraciám) prijímať špeciálne právne úpravy, ktoré garantujú nezávislosť plátov sudcov proti ich znižovaniu a zabezpečujú minimálne zvyšovanie plátov v súvislosti so zvyšovaním životných nákladov.

■ Aj keď táto rezolúcia nie je pre slovenskú vládu záväzná a má od-

porúčací charakter, aký má praktický význam? Môže ju slovenská vláda a ministerka spravodlivosti ignorovať?

Rezolúcia je veľkou satisfakciou pre slovenských sudcov, pretože dáva za pravdu všetkým kritickým hlasom, ktoré od začiatku presadzovania kontroverzných noviel zákonov poukazovali na ich nesúlad s medzinárodnými štandardmi. Mala by byť návodom pre ministerstvo spravodlivosti, ktorým smerom a v akom rozsahu je potrebné chyby napraviť a tiež pomôckou, akých chýb sa má v budúcnosti vyvarovať. Samozrejme, že vláda aj ministerka môžu túto rezolúciu odignorovať, pretože

v rámci EAS neexistuje systém, cez ktorý by bolo možné donútiť kohokolvek, aby sa riadil jej odporúčaniami. Otázkou zostáva, aký signál potom vláda vyšle do zahraničia, keď bude trvať na „reforme“ justície, ktorá nie je v súlade s medzinárodnými dokumentmi. Tie sa na európskej úrovni vytvárajú už desaťročia a princípy v nich obsiahnuté sú samozrejmosťou súčasťou právneho systému každej vyspelej demokratickej krajiny v Európe. □